

Kent Turizmi Açısından Rekreasyon Alanlarının Önemi: Konya Temalı Parklar Örneği

Importance of Recreation Areas In Terms Of Urban Tourism: Example Of Konya Theme Parks

Fatmanur Kübra AYLAN*

Simge ŞALVARCI**

ÖZ

Turizm ve rekreasyon faaliyetlerine olan talebin artmasıyla beraber kentsel alanlara olan talep de artış göstermektedir. Bu da kent turizminin canlanması ve artan talebin karşılanması yönelik yapılan çalışmalar sonucunda kentin turistik ürün yelpazesinin genişlemesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Konya'daki rekreasyon alanlarından olan temalı parkları incelemek ve bu rekreasyon uygulamalarının kent turizmine katkısını ortaya koymaktır. Çalışmada, Konya ilinde bulunan 8 adet temalı park alanları incelenmiş ve turizm potansiyeli araştırılmıştır. Araştırmada ikincil verilerden yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, Konya ili temalı parkları ile ziyaretçilerin değişen turizm taleplerini karşılamakta ve bölge turistik ürünlerini çeşitlendirmesi sayesinde kent turizmine olumlu yönde bir katkısının olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda temalı parklar, sahip olunan doğal, kültürel ve tarihi kaynakların kuşak içinde tanınmasına ve kuşaklar arası aktarılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kent Turizmi, Rekreasyon Alanları, Temalı Parklar, Rekreatif Faaliyetler

Abstract

As demand for tourism and recreation increases, demand for urban areas is increasing. This contributes to the expansion of the touristic product range of the city as a result of the efforts to revive the urban tourism and to meet the increasing demand. In this context, the aim of this study is to examine theme parks which are recreation areas in Konya and to show their contribution to urban tourism. In the study, 8 themed parking areas in Konya were investigated and their tourism potential was investigated. Secondary data were used in the study. According to the findings of the study, it has been determined that Konya province meets the changing tourism demands of the visitors with its theme parks and has an positive contribution on urban tourism thanks to the diversity of touristic products of the region. At the same time, theme parks will contribute to the recognition of the natural, cultural and historical resources within the generations and their intergenerational transfer.

Key words: Urban Tourism, Recreation Areas, Theme Parks, Recreational Activities

* Arş, Gör, Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü, kubraceliloglu@selcuk.edu.tr

** Arş, Gör, Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, simgetokay@selcuk.edu.tr

1.Giriş

Günümüzde turizm ya da rekreasyon amaçlı seyahat etme hareketi dünyadaki en büyük endüstrilerden ve ekonomik sektörlerden biridir. Bu hareket, birçok ülkede istihdam ve en önemli döviz kaynakları arasında yer almaktadır. Öte yandan hükümetler, turizm gelirinin çarpan etkisi nedeniyle ülkenin kalkınması için turizmi bir rehber olarak görmektedirler. Turizm endüstrisi, ekonominin önemli ve küresel kaynaklarından biri olarak gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır (Asadi, 2011).

Kentsel alanlara yönelik seyahat talebi son yıllarda önemli oranda artış göstermiştir. Günümüzde kentler, ekonomik büyümenin ve nüfus yoğunluğunun ana unsurlarından birisi olup ekonomik faaliyetlerin neredeyse tüm sektörlerinde istihdam yaratmaktadır (Zeinizadeh, 2016).

Kent turizmi, doğal ve yapay manzaralar, tesisler ve altyapı ile birlikte ele alınan kentsel alanlarda yerel halkın yanı sıra uluslararası ve yerli ziyaretçilerin aktivitelerini kapsamaktadır. Kasaba ve şehir gibi kentsel alanlar ziyaretçilerin önemli kaynaklarını oluşturarak turizm destinasyonları görevi üstlenirler. Dünya nüfusunun% 50'sinden fazlası kentleşmiştir, bu nedenle kent turizminin dinamikleri ve özelliklerini küresel turizm ekonomisinin itici güçleri olarak anlamak önemlidir (Cave ve Jolliffe, 2012). Kentler, çoğu zaman rekreasyon, eğlence ve turizm faaliyetleri için bir merkez konumundadır. Rekreasyon, stres ve olumsuz çevresel etkiler nedeniyle tehlikeye giren beden-ruh sağlığını yeniden elde etmek, korumak ve zevk amaçlı yapılan, zorunlu ihtiyaçlar dışında boş zaman içinde gönüllü olarak gerçekleştirilen etkinliklerdir (Koçyiğit ve Yıldız, 2014). Açık doğal manzaraların kent ortamlarına dahil edilmesi, kent turizmi için oldukça önemlidir (Tacoli, 1998). Yaşam süresinin ve harcanabilir gelirin artması, çalışma süresinin kısalması gibi sosyo demografik değişiklikler, farklı yaş, dil ve sosyal gruplardaki insanları kentlere çekmektedir (İçellioglu, 2014).

Açık hava eğlence parkları ve ilgi çekici yerler eğlence ve rekreasyon sektörünün segmentleri arasında en popüler alanlardır. Son yıllarda temalı parklar kitle eğlence mekanları olarak ilgi çekici yerler haline gelmiştir. Bu doğrultuda, Konya ilinin mevcut tarihi ve turistik değerleri dikkate alındığında rekreasyon alanlarının çekiciliği turizm açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Kentte yapılan temalı parklar ve rekreasyon alanları ile insanların sosyal yönden eğlenceli vakit geçirmelerine olanak sağlanmaktadır.

2.Kent Turizmi

Kent turizmi yeni bir çalışma alanıdır. 1980'lerin sonlarından bu yana, Ashworth (1989) kent turizmi olgusunu farklı bir araştırma alanı olarak ilk kez analiz ettiğinde, birçok araştırmacı bu geniş alana yeni boyutlar ve teorik katkılar eklemiştir. Araştırmacılar, kent turizminin, çeşitli faaliyetlerden oluşan ve birçok faktöre bağlı karmaşık bir fenomen olduğu konusunda hemfikirdir (Ashworth ve Page, 2011; Pearce, 2001, Daskalopoulou ve Petrou, 2009).

Avrupa Komisyonu (2000), kent turizmini “kasaba ve şehirlerde bulunan ve başka yerlerden gelen ziyaretçilere sunulan bir dizi turistik kaynak veya aktivite” olarak tanımlamaktadır. Kent turizmi, turistler ve ev sahibi toplum arasındaki karşılıklı etkileşim ve farklı motivasyonlarla kentsel alanlarda turizm çevrelerinin oluşturulması, aynı zamanda turistik yerleri ziyaret etme ve turizm ile ilgili hizmet ve tesislerden faydalanma olayıdır (Papoliyazdi ve Saqai, 2006).

Kentsel alanlar, şehir tarafından çevrelenmiş veya şehir merkezlerinin fonksiyonları için kullanılan coğrafi alanın bir parçasıdır. Bu alanlar, kentsel yol ağları, yerleşimler, sanayi kuruluşları, ulaşım şirketleri, parklar, rekreasyon merkezleri ve kent sakinlerine hizmet veren boş zaman merkezlerini içermektedir (Zeinizadeh, 2016: 30). Müzeler ve anıtlar, parklar, luna parklar, spor stadyumları ve alışveriş merkezleri gibi çeşitli kültürel, tarihi ve rekreasyonel cazibe merkezleri kentsel alanlarda temel turistik yer olarak kabul edilmektedir (Timothy ve Kim, 2015).

Hall ve Page (1999), turistleri kentsel alanları ziyarete yönlendiren faktörleri şu şekilde sıralamaktadır:

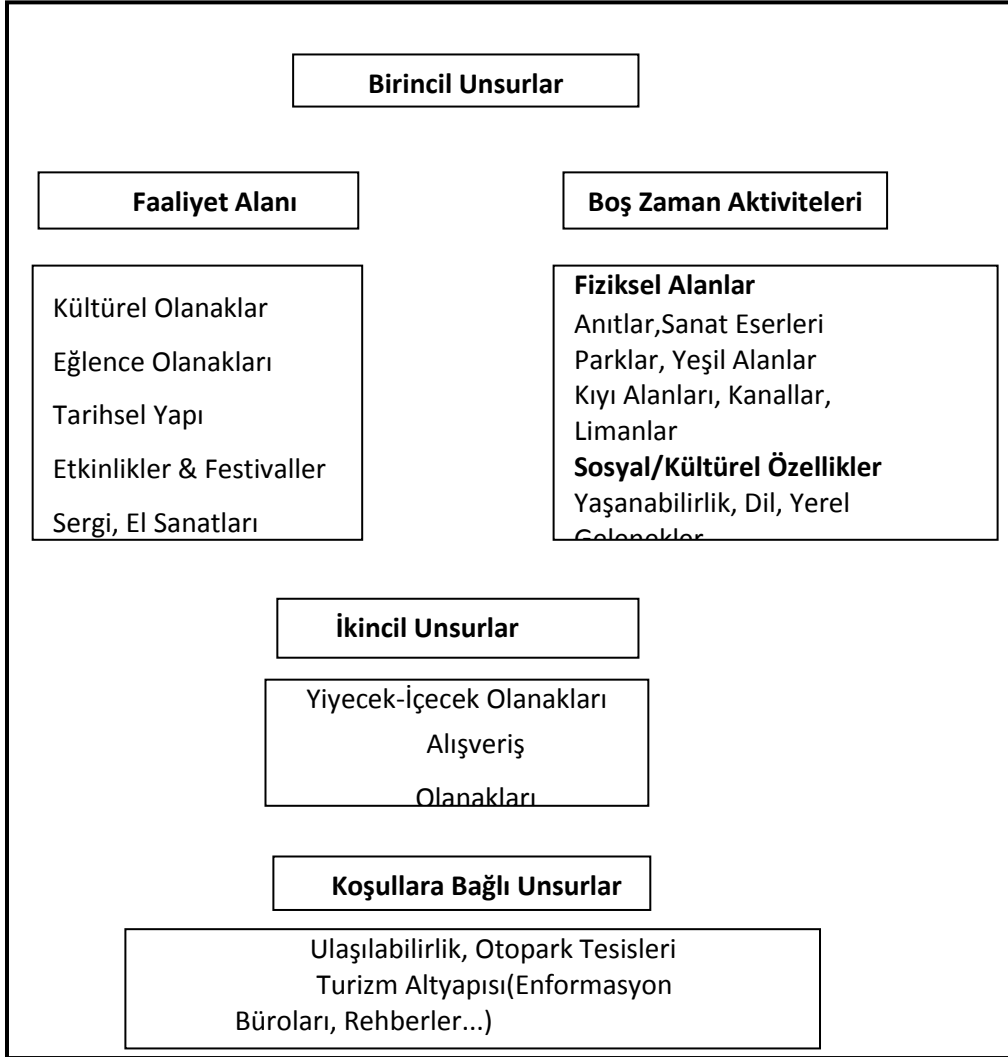
- Arkadaş ve akraba ziyareti

- İş amaçlı
- Açık hava/ rekreasyon faaliyetleri
- Eğlence ve gezi aktiviteleri
- Kişisel sebepler
- Alışveriş
- Konferans ve sergilere katılım
- Eğitim amaçlı
- Kültürel miras turizmi
- Dini seyahat
- Günlük geziler.

Kent turizmi, başlangıçta çevresel bir bölgede kentleşme sürecine olanak sağlayan turizm ürün ve altyapısının yoğun bir biçimde gelişimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu turizm türünün gelişimi, devletin her kademesinden gelen belirli planlamalar ve tamamıyla turizm faaliyetlerinden kaynaklanan bir ekonomi ile yönetilmektedir (Azizi, 2011).

Türkiye’de kent turizmi 2007 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından çalışmaları kapsamına alınmıştır. Kentsel ölçekte turizmi geliştirme stratejisinde, “Zengin, kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin geliştirilerek turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi” vizyon olarak benimsenmiştir (KTB, 2007).

Şekil 1. Kent Turizmi ve Boş Zaman Aktiviteleri

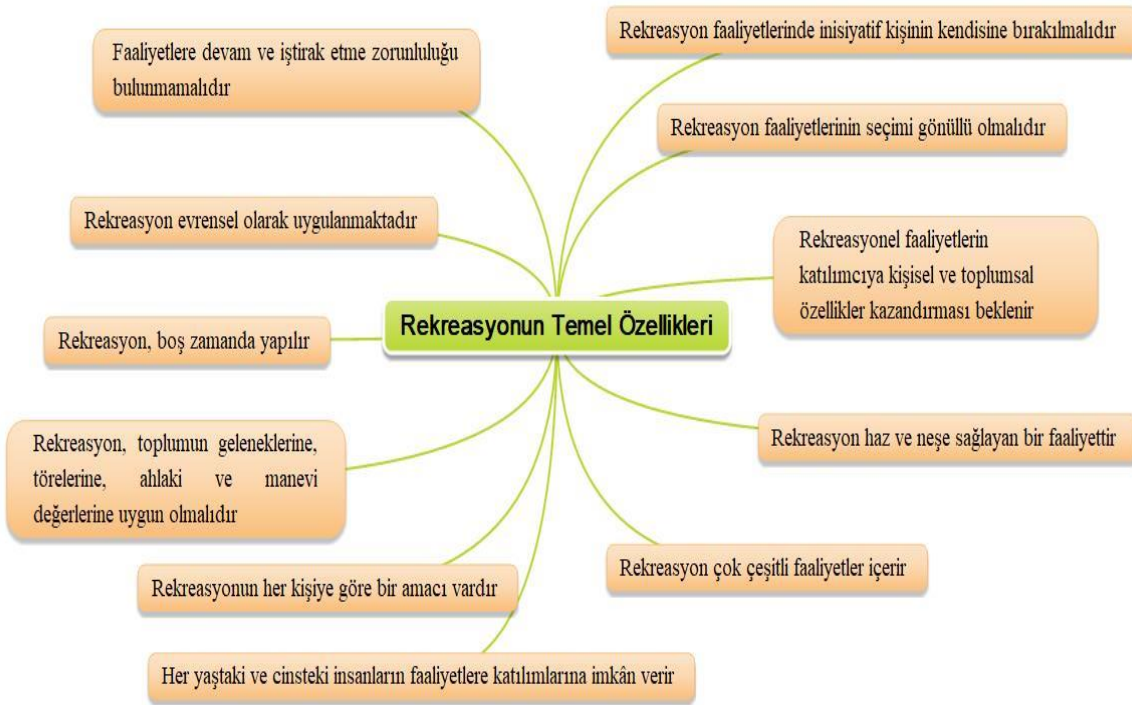
Kaynak: Jansen-Verbeke, 1986.

Yukarıdaki şekle göre, destinasyonun ana cazibe merkezi olan birincil unsurlar, turistleri varış noktasına çekmede en önemli faktör olarak kabul edilir. Bu unsurlar perakende satış, yiyecek hizmetleri gibi ikincil unsurlar ile ve ulaşım, iletişim ve bankacılık gibi koşullara bağlı unsurlar tarafından desteklenir. Bazı destinasyonlarda restoranlar ve alışveriş merkezleri gibi ikincil unsurların turistler için ana çekim merkezi olduğu unutulmamalıdır. Kentsel turizm etkinlikleri, faaliyet ve etkinliklerin gerçekleştirildiği yer çerçevesinde ve ayrıca çeşitli dinlenme etkinlikleri kapsamında sınıflandırılmaktadır. Şekilde belirtilen unsurlar, kentsel turizm faaliyetlerinin başarısında önemli bir rol oynamaktadır. Bunlar, şehirler tarafından pozitif bir imaj yaratma, çeşitli turistleri cezbetme ve şehir ekonomisinin yenilenmesini kapsayan çeşitli amaçlar için geliştirilen kilit unsurlardır. Turistleri çeken ana faktörler olmadıklarına dikkat çekilerek onlara varış noktaları hakkında karar vermelerinde yardımcı olabilmekte ve ayrıca kentsel alanlarda memnuniyetlerini artırabilmektedirler (Zeinizadeh, 2016: 38).

3.Rekreasyon Uygulamaları

Rekreasyonun bazı temel özellikleri şöyledir: özgürlük hissi verir, boş zamanda yapılır, zevk ve neşe verir, tembellik karşıtı bir aktivitedir, anlık tatmin sağlar ve hemen aktivitenin içindedir, rutinin değişmesini sağlar, rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllülük esasına dayanır, rekreasyonun anlamı katılımcıya göre farklılaşabilir, rekreasyon bireyseldir, başkası için yapılmaz ve rekreatif etkinlikler bireysel ve toplumsal yarar sağlamalı ve sosyal açıdan uygun olmalıdır (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

Güleç (1989) rekreasyonu; etkinlik çeşidine göre aktif ve pasif, yapısal sınıflandırmaya göre kapalı yer ve açık hava rekreasyonu, zamansal sınıflamaya göre günlük, tatil ve değişken rekreasyon ve yerel sınıflamaya göre kentsel ve kırsal olarak 4 grupta sınıflandırmıştır (Akt. Karahan ve Orhan, 2009). Kentsel rekreasyon etkinlikleri; daha çok kısa süreli boş zamanlarda ve insanların yakın çevrelerinde kolayca ulaşabilecekleri faaliyetlerden oluşmaktadır (Karaşah, 2017:59). Aşağıda, Sağcan (1986), Küçüktopuzlu (1987) ve Tezcan (1994) çalışmalarında belirtmiş olduğu rekreasyonun temel özellikleri Şekil 2' de gösterilmektedir (Akt.Koçyiğit ve Yıldız, 2014:214-215).

Şekil 2. Rekreasyonun Temel Özellikleri

3. 1. Tematik Parklar

Turizm sektörünün en önemli kollarından biri olan tema ve eğlence parkları; buldukları destinasyonun tanıtımına ve ekonomik kalkınmasına oldukça büyük katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda turizm sektörünün gelişmesini desteklemektedir. İnsanların, hayallerini ortaya çıkararak onların isteklerini karşılayan büyük cazibe alanlarını oluşturan bu parklar güncel gelişmeleri takip edip sürekli yenilenen bakış açıları ile ziyaretçiler tarafından ilgi odağı haline gelmektedir (Küçük ve İnce, 2018:19).

Temalı parklar; *“Yüksek çevre kalitesine sahip, eğlence aktivitelerini içeren, kentin çevre kalitesini yükselten alanlardır”*. Bir başka tanıma göre temalı parklar; ailelerin eğlenebilmesi ve hoşça vakit geçirebilmeleri için iç ve dış mekânlarda oluşturulmuş eğlence üniteleri ve farklı konseptleri bünyesinde barındıran alanlardır. Tema parkları bilimsel, kültürel ve tarihsel konuları temel alan bir müze rolündedirler. Bu parklar, konuları daha önceden belirlenmiş tema çevresinde canlandırırılar. Tema parklarının bir diğer önemli özelliği ise eğlence sistemlerini bir kurgu çerçevesinde hikayeler ile birleştirip, ziyaretçilerine konsept olarak sunmalarıdır (Gök ve Bingöl, 2017:133).

Eğlence parkları, turizm endüstrisindeki yıldız oyuncular ve turizm talebinin oluşturulmasında özel ve önemli bir rol oynamaktadır. Eğlence parkları, birçok varış noktasına yapılan turizm gezileri ve turizm ürününün temel unsurlarıdır. Tema parkı pazarında rekabet, artan sayıda park açısından da artmakta, aynı zamanda diğer eğlence aktivitelerine göre de artmaktadır. Ancak farklı alanlarda, eğlence parkı pazarının doygunluk noktasına ulaştığı görülüyor ve parklar gittikçe daha fazla tecrübe kazanan ve talep eden ziyaretçilere hitap etmeye çabalamaktadır. Büyüyen tema parkı arzı, çevresel kısıtlamalar ve giderek artan tüketici talebinin eğilimleri göz önüne alındığında, bu rekabetçi pazarda ayakta kalabilmek için tema parklarının, tüketici davranışı eğilimi göz önüne alındığında optimize edilmesi gerektiği sonucuna varılabilir (Raluca ve Gila, 2008:635). Aşağıda Tablo 1’de dünyada en çok ziyaret edilen 25 tema parkı ve ziyaretçi sayıları gösterilmektedir.

Tablo 1. 2016- 2017 Yılında Ziyaretçi Sayılarına Göre Dünya Sıralamasında İlk 25 Tema Parkı ve Ziyaretçi Sayıları

Sıra	Temalı Park	2016	2017	Değişim
1.	Magic Kingdom At Walt Disney, Lake Buena Vista, Fl, U.S.	20,395,000	20,450,000	0.3%
2.	Disneyland, Anaheim, Ca, U.S.	17,943,000	18,300,000	2.0%
3.	Tokyo Disneyland, Tokyo, Japan	16,540,000	16,600,000	0.4%
4.	Universal Studios Japan, Osaka, Japan	14,500,000	14,935,000	3.0%
5.	Tokyo Disneysea, Tokyo, Japan	13,460,000	13,500,000	0.3%
6.	Disney's Animal Kingdom At Walt Disney World, Lake Buena Vista, Fl, U.S.	10,844,000	12,500,000	15.3%
7.	Epcot At Walt Disney World, Lake Buena Vista, Fl	11,712,000	12,200,000	4.2%
8.	Shanghai Disneyland, Shanghai, China	5,600,000	11,000,000	96.4%
9.	Disney's Hollywood Studios At Walt Disney World, Lake Buena Vista, Fl, U.S.	10,776,000	10,722,000	-0.5%
10.	Universal Studios At Universal Orlando, Fl, U.S.	9,998,000	10,198,000	2.0%
11.	Chimelong Ocean Kingdom, Hengqin, China	8,474,000	9,788,000	15.5%
12.	Disneyland Park At Disneyland Paris, Marne-La-Vallee, France	8,400,000	9,660,000	15.0%
13.	Disney California Adventure, Anaheim, Ca, U.S.	9,295,000	9,574,000	3.0%
14.	Islands Of Adventure At Universal Orlando, Fl, U.S.	9,362,000	9,549,000	2.0%
15.	Universal Studios Hollywood, Universal City, Ca, U.S.	8,086,000	9,056,000	12.0%
16.	Lotte World, Seoul, South Korea	8,150,000	6,714,000	-17.6%
17.	Everland, Gyeonggi-Do, South Korea	6,970,000	6,310,000	-9.5%
18.	Hong Kong Disneyland, Hong Kong Sar	6,100,000	6,200,000	1.6%
19.	Nagashima Spa Land, Kuwana, Japan	5,850,000	5,930,000	1.4%
20.	Ocean Park, Hong Kong Sar	5,996,000	5,800,000	-3.3%
21.	Europa-Park, Rust, Germany	5,600,000	5,700,000	1.8%

22.	Walt Disney Studios Park At Disneyland Paris, Marne-La-Vallee, France	4,970,000	5,200,000	4.6%
23.	De Efteling, Kaatsheuvel, Netherlands	4,764,000	5,180,000	8.7%
24.	Tivoli Gardens, Copenhagen, Denmark	4,640,000	4,640,000	0.0%
25.	Universal Studios Singapore, Singapore	4,100,000	4,220,000	2.9%
Toplam 25 Temalı Parkın 2016–2017 Büyüme Oranları		233,057,000	243,926,000	4.7%

Kaynak: Theme Index and Museum Index (2017). ThemedEntertainmentAsociation

Yukarıdaki tablo 1’de de görüldüğü üzere tema park pazarı giderek büyümektedir. Bu büyümenin turizm sektörüne katkılarını örnek olarak Lou-Hon ve Uysal (1994)’e çalışmasında belirttiği *“Orlando’nun turist sayılarını Walt’un açılışından bu yana arttı”* ifadesi gösterilebilir. Ayrıca Tuna (2018) çalışmasında, *“Turizm işletmeleri içerisinde ve civarında temalı park formatına uygun alanların olması, turistik pazarlama faaliyetlerini olumlu yönde etkileyebilecektir. Ülkemiz, turizm alanında önemli değerlere sahiptir. Bu tarz uygulamalarla ülkemizin sahip olduğu turistik değerlerde çeşitlilik yaratılabilecek ve dolayısıyla turizmden elde edebileceği gelirden de dikkat çekici bir artış sağlanabilecektir”* ifadesi ile temalı parkların turizm sektörüne sağlayacağı katkıları belirtmiştir.

Ancak temalı parkların bulunduğu destinasyonlarda diğer turistik ürünleri gölgede bırakacağına ve destinasyon paydaşlarının turizmden yeteri kadar yararlanılmayacağı gibi bazı dezavantajları da olduğu belirtilmektedir. Lou-Hon ve Uysal (1994), yerel işletmelerin kendilerini Disney’in genişlemesiyle tehdit altında hissettiklerini ifade etmiştir. Bunun sebebinin ise, *“ziyaretçilerin, önerilen yüksek hızlı trenle havaalanından doğrudan Disney’in mülküne giderse, Orlando’nun diğer cazibe merkezlerini asla ziyaret etmeyecekleri”* nden endişe duymaları olarak belirtilmektedir. Burada yerel yönetim, küçük ölçekli turizm işletmelerinin hayatta kalmasına yardımcı olacak bir politika oluşturmaları gerekmektedir. Özel etkinlikleri teşvik etmek, durumla başa çıkmanın bir yolu olabilir (Lou-Hon ve Uysal, 1994:79). Aşağıda kısaca temalı parkların ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinden bahsedilmektedir.

3. 2. Temalı Parkların Katkısı

Turizmde ayrıca, çok sayıda türün ortaya çıkmasında; 1980’li yıllardan sonra sürdürülebilir turizm anlayışının benimsenmeye başlanması, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekliliği, insanların turizmde üretim ve yaratıcılık gerektiren konularda aktif olarak yer almayı istemesi ve kişilerin rekreatif faaliyetlerde çeşitlilik araması gibi çeşitli nedenler etkili olmuştur (Tuna, 2018:47). Rekreatif faaliyetlerin çeşitlenmesine destek veren ve önemli rekreasyon uygulamalarından biri olan temalı parklardır. Bu temalı parkların bölgeye ekonomik, çevresel ve sosyal boyutta etkileri mevcuttur. Bu üç etki açıklanmaktadır;

Ekonomik etkisi; Tema parkının planlama çabaları çoğunlukla ekonominin iyileştirilmesine yöneliktir. Çünkü tema parklarının ekonomik etkisi genel olarak olumludur: doğrudan ve dolaylı istihdam, gelir ve döviz artışı; sakinlerinin de yararlanabileceği turizm için gelişmiş ulaşım tesisleri ve diğer altyapı; toplum tesisleri ve hizmetlerinin iyileştirilmesi için devlet gelirlerinin üretilmesi; yerel ve bölgesel ekonomi içindeki çarpan etkisi yaratmaktadır (Raluca ve Gila, 2008:636).

Çevresel Etkileri; Turizm sektörünün yaşamını sürdürmesi, doğal çevrenin korunmasına bağlıdır. Ancak turizmin önemli unsurlarında biri olan tema parklarının çevresel etkileri çoğunlukla olumsuz olarak algılanmaktadır. Tema parkları, modern ziyaretçiyi ağırlamak için özel olarak tasarlandığından, tema parklarının çevresel etkisi, çekici olmayan binalar ve yapılar gibi görsel kirliliği ve büyük çekici olmayan otoparkları içerebilir. Parkların alan işgalleri oldukça büyüktür ve çoğunlukla doğal çevreyi tahrip eder. Diğer çevresel problemler hava ve su kirliliği, gürültü, araç ve yaya tıkanıklığı ve arazi kullanım uyumsuzluğudur (Raluca ve Gila, 2008:637). Bu nedenle, tema parkı planlamasının en önemli unsurlarından biri taşıma kapasitelerini belirlemektir (Zhang, 2017:82).

Sosyal Etkisi; Tema parkı uygulamalarının etkisi, yerel topluma ve kültürel yaşama hem yararlar hem de sorunlar getirebilir. Bir bölgedeki bir tema parkı, bölge sakinleri ve ziyaretçiler arasında temas sağlamaktadır. Bu, bölge sakinlerinin geleneksel kültürel düzenininin, park ziyaretçilerinininkinden oldukça farklı olduğu bölgelerde problem yaşanabilir. Tema parkları özellikle yoğun katılım rakamlarına sahiptir ve bu nedenle ziyaretçiler arasında (yerel halk ve turist) mekan ve zaman içindeki yoğunluk büyük bir problem olabilir. Öte yandan, bir bölgedeki turizm, insanların yaşam standartlarını iyileştirebilir ve turizmin ekonomik yararları iyi dağılmışsa, topluluk hizmetlerinde ve hizmetlerinde yapılacak iyileştirmeler için yatırımlara katkı sağlayabilir (Raluca ve Gila, 2008:637).

4.Yöntem

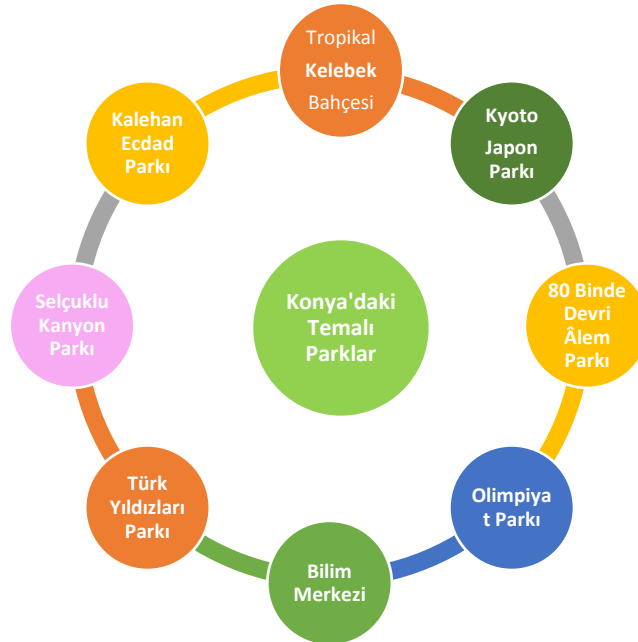
Çalışma kapsamında kavramsal çerçevenin oluşturulabilmesi için ikincil veri kaynakları kullanılmış ve çalışma literatür tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bilimsel araştırma alanındaki çalışmalar sentezlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, sahip olduğu doğal kültürel ve tarihi değerlerini çok sayıda temalı parklar vasıtasıyla yaşatması sebebiyle Konya ili araştırma alanı olarak seçilmiştir. Çalışmada, Konya'daki mevcut temalı parkların özellikleri materyal olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Konya ilindeki temalı parkları incelemek, bu parkların turistik bir çekicilik merkezi haline gelmesi ile kent turizminin gelişmesine yönelik sağlayacağı katkıları ortaya koymaktır. Araştırmada temalı parkların kent turizmindeki önemi belirtilerek genel olarak önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmada, “*Kent Turizminde Rekreasyon Uygulamalarının Rolü ve Önemi*” belirlemek amacıyla Konya ilinde bulunan temalı parkların analiz edilmesine yönelik aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

- Konya'daki rekreasyon uygulaması olarak temalı parklar ne tür özelliklere sahiptir?
- Konya'daki temalı parkların kente katkıları nelerdir?
- Konya'daki temalı parkların bölge turizmine bir katkısı var mıdır?

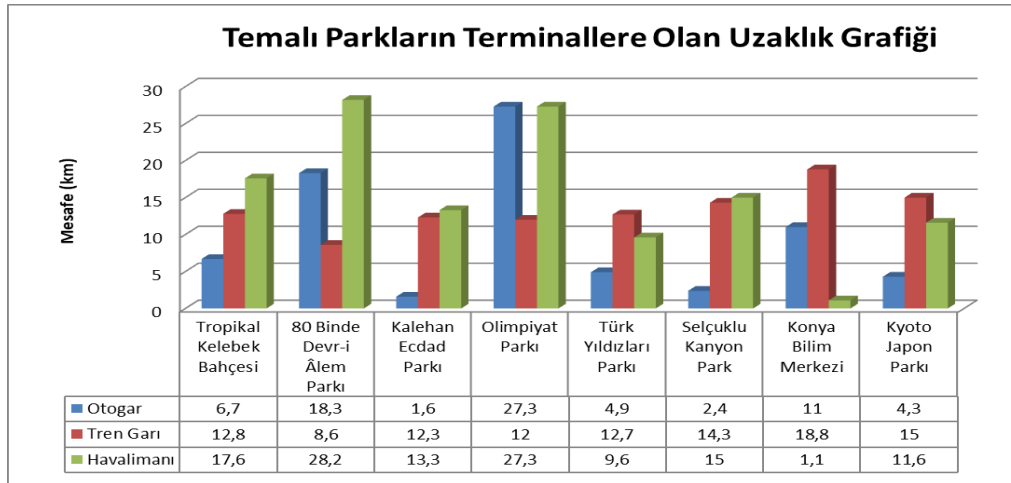
5. Araştırma bulguları

Aşağıda Şekil 3'de Konya ilinde bulunan ve araştırmaya konu olan 8 temalı parkın isimleri verilmiştir.

Şekil 3. Konya İlinde Bulunan Temalı Parklar

Tropikal Kelebek Bahçesi, 80 Binde Devr-i Âlem Parkı, Kalehan-Ecdad Parkı, Olimpiyat Parkı, Türk Yıldızları Parkı, Selçuklu Kanyon Parkı, Konya Bilim Merkezi ve Kyoto Japon Parkı'nın turizm açısından ulaşılabilirliğini tespit etmek amacıyla Şekil 3 'de temalı parkların terminallere olan mesafesi (km) belirlenmiştir.

Şekil 4. Temalı Parkların Terminallere Olan Uzaklığı Grafiği

Şekil 4'te görüldüğü üzere temalı parkların Konya terminallerine olan en uzak mesafesi 28,2 km olarak hesaplanmış olup genel olarak temalı parkların şehir terminallerine yakın olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya konu olan temalı parkların sahip olduğu özellikler aşağıda başlıklar halinde açıklanmaktadır.

5. 1. Konya Tropikal Kelebek Bahçesi

Sille Parsana Mahallesi'nde 385 bin m² alana yapımı tamamlanan *Konya Tropikal Kelebek Bahçesi*, kelebeklerin pupa halinden ölümüne kadar her aşamasının yaşandığı üretim alanı, kapalı uçuş alanı, açık uçuş alanı ve kelebek müzesi olmak üzere 4 ana unsurdan oluşuyor. İçerisinde 270 bin m² yeşil alan, 105 bin m² sert alan ve 10 bin m² havuz alanı yer almaktadır. Projede; amfi tiyatro, mini sinema, gölet ve su havuzları, egzersiz ekipmanları, çocuk oyun elemanları, sirk ve go-kart alanları, sera ve botanik bahçeler, böcek ve kelebek müzeleri yer almaktadır (www.selcuklu.bel.tr, 2018).

Tablo 2. Konya Tropikal Kelebek Bahçesi 2016-2017-2018 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları

Ay	2016	2017	2018
Ocak	8.763	3.188	12.665
Şubat	10.175	8.137	13.895
Mart	13.031	13.980	20.308
Nisan	23.688	26.347	48.670
Mayıs	35.458	39.583	34.163
Haziran	12.795	15.887	20.176
Temmuz	25.595	38.286	43.346
Ağustos	27.090	42.673	49.689
Eylül	22.100	27.838	29.007
Ekim	18.502	23.917	25.430
Kasım	13.783	15.674	17.970
Aralık	9.207	22.994	24.698
Toplam	220.187	278.504	340.017

Kaynak: Selçuklu Belediyesi

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, Tropikal Kelebek Bahçesinin 2016 yılında 220.187 kişi, 2017 yılında 278.504 kişi ve 2018 yılında 340.017 kişi ziyaret etmektedir. Buradan da Kelebekler Vadisi temalı parkının ziyaretçi sayının yıllar içinde artan bir ivme kazandığı görülmektedir.

5. 2. 80 Binde Devr-i Âlem Parkı ve Rekreasyon Alanı

3 bölümden oluşan 80 Binde Devr-i Alem Parkı'nın Trex Parkı bölümünde tarih öncesi yaşayan dinazorların maketleri yer alırken, Cihan-ı Türk Abideler Şehri Parkı'nda kültürel birikimimizi ifade eden 120 eser bulunuyor. Pamuk Şekeri Masal Dünyası Parkı ise çocukların hayal dünyasına büyük katkı sağlamaktadır. Park, farklı konseptleriyle tüm yaş gruplarına hitap etmektedir. Ayrıca parkta yeşil alan, kafeterya ve restoran da yer almaktadır. Özetle (www.80bindedevrialem.com, 2018);

1. Tarih öncesi yaratıkların hareketli bir şekilde bulunması,
2. Minyatür eserleri,
3. Masal kahramanlarının bulunması parkı turistik bir cazibe merkezi olarak önemli kılmaktadır.

Konya'daki önemli turizm alanlarından biri olan Meram Belediyesi 80 Binde Devr-i Alem Parkı her yıl yüzbinlerce ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Hz. Mevlâna'nın 744'üncü Vuslat Yılı Dönümü Etkinleri kapsamında ücretsiz gezme imkanı sunulmuş olup bu süre zarfında parkı yaklaşık 20 bin yerli ve yabancı turist ziyaret ettiği belirtilmiştir (www.80bindedevrialem.com, 2018).

5. 3. Konya Bilim Merkezi

TÜBİTAK, Türkiye'de kurulacak bilim merkezlerini desteklemek üzere ilk resmi çağrısını 2008 yılında yayınlamıştır. Başvuruların değerlendirilmesinin ardından Konya Büyükşehir Belediyesi'ne ait proje önerisi için destek kararı alınmıştır. Böylece Konya, TÜBİTAK tarafından desteklenen ilk bilim merkezini kurmak üzere önemli bir misyon üstlenmiştir.

Konya'nın önde gelen kurum ve kuruluşlarından olan Konya Sanayi Odası, Konya Organize Sanayi Bölgesi, Selçuk Üniversitesi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya Ticaret Odası, Konya Ticaret Borsası ve KOSKİ bu tarihi sorumluluğun yükünü paylaşmak üzere bilim merkezinin kuruluş çalışmaları içinde etkin bir şekilde rol almıştır. Bu işbirliği sayesinde Konya, sadece Türkiye'de değil tüm dünyada sürekliliği zaman zaman risk altına giren bilim merkezlerinin ayakta kalmaları adına örnek bir işbirliği modeli geliştirmiştir.

Yaklaşık 100 000 m²'lik bir arazide; 26 250 m²'lik kapalı alanı, 14 000 m²'lik açık otopark alanı ve araç yolları, 11 000 m²'lik yürüyüş yolları, 47 000 m²'lik yeşil alanı ile gerçek bir cazibe merkezi olan Konya Bilim Merkezi, gerçekleştirilmesi zor bir mimari tasarımı hayata geçirerek yeni nesilleri hedeflerine ulaşabilmek için yüreklendirmektedir. Rüzgâr enerji santrali ve güneş panellerini içinde barındıran tesis, Türkiye'de inşa edilmiş önemli bir yeşil bina örneğidir. Konya Bilim Merkezi; tematik sergiler, açık hava sergileri, gözlem ve seyir kulesi, gezegen evi (planetaryum), konferans salonları, laboratuvarları ve kütüphanesi ile herkes için gerçek bir bilim merkezidir (www.kbm.org.tr, 2018).

5. 4. Kalehan Ecdad Bahçesi

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin şehre kazandırdığı Selçuklu ve Osmanlı mimari örneklerini içeren eser için düzenlenen en güzel isim yarışması ile "Kalehan" ve "Ecdad Bahçesi" olarak adlandırılmıştır.

Kalehan - Ecdad Bahçesi, toplam 110 bin metrekarelik alana sahiptir. Eserin içinde 12 bin 500 metrekare gölet ile etrafında kale burçları ve surlar, Osmanlı Sokağı, Boğaz Yalısı, Hasbahçe, Selçuklu Hanı Konya Mutfağı, kamelyalar ve sosyal donatılar bulunmaktadır (www.konya.bel.tr, 2018).

5. 5. Olimpiyat Parkı ve Rekreasyon Alanı

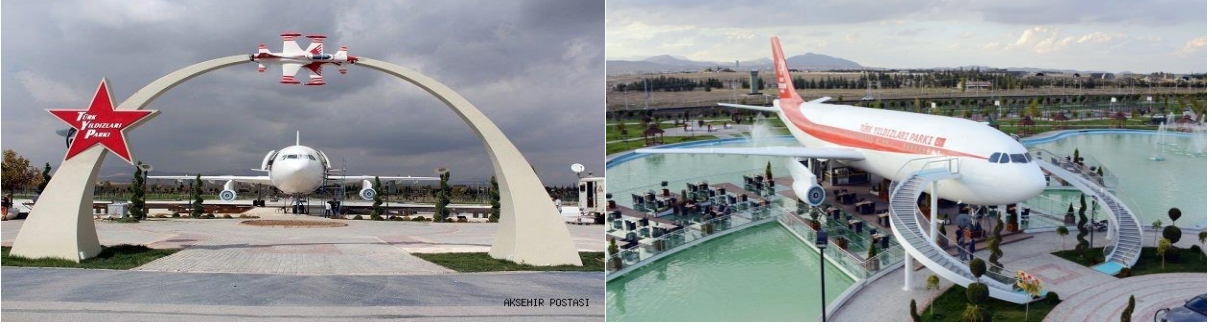
Olimpiyat Parkı ve Rekreasyon Alanı 162 Bin metrekarelik alanı ile Konya'nın en büyük Rekreasyon alanlarından biridir. 100 bin metrekare çim alanının haricinde Osmanlı Bahçesi, Uzakdoğu Bahçesi, Batı Bahçesi ve Çocuk Oyun Bahçeleri, Gokart Pisti, Otopark, müzikle hareket eden ışıklı havuzlar bu alanda yer almaktadır. Ayrıca birçok aktivitenin yer aldığı Olimpiyat Parkı ve Rekreasyon Alanında vatandaşların bir taraftan ata binebileceklerini, bir taraftan bisikletleri ile gezinti yaparak yürüyüş yapabileceklerini alanlarda mevcuttur (www.konya.bel.tr, 2018).

5. 6. Selçuklu Kanyon Park

122.555 m² alana üzerinde yapılacak Selçuklu Kanyon Parkının içerisinde; su havuzları, spor alanları, restoran, piknik alanları ve çeşitli sosyal donatıların yer aldığı Selçuklu Kanyon Park ile eski taş ocakları rehabilite edilmiştir (www.konya.bel.tr, 2018).

5. 7. Türk Yıldızları Parkı

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin Ankara Yolu'nda toplam 321 bin metrekarelik bir alanda yaptığı Türk Yıldızları Parkı'nda, 50 metre kanat genişliğinde, 54 metre boyunda Airbus A300 tipi uçak, 12 bin metrekarelik göletin içinde restoran olarak hizmet verecek. Uçak restoranın teras bölümü 500 kişilik kafeterya olarak tasarlanmıştır. Park içindeki elips havuzlarda, Türk Yıldızları tarafından daha önce kullanılan ve ömrünü tamamlamış 2 adet F-5 jet gösteri uçağı da sergilenmektedir. Parkta ayrıca, açık havacılık müzesi, temalı giriş tagları, Vecihi Hürkuş ve Nuri Demirağ anıtları, amfi tiyatro, sergi, yürüyüş ve spor alanları, çocuk oyun alanları, tırmanma duvarı, macera parkurları, çeşmeler, kamelyalar, ateşli piknik alanları ve 1200 araçlık otopark da bulunmaktadır. Türkiye'nin havacılık temalı en büyük parkıdır. Türk Yıldızları Parkı 16 Nisan 2016 tarihinde Türk Hava Kuvvetlerine bağlı akrobasi timi Türk Yıldızları'nın görkemli gösterileriyle açılmıştır (www.konya.bel.tr, 2018).

5. 8. Kyoto Japon Parkı

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2010 yılında hizmete sunulan ve 36 bin metrekarelik alanıyla Türkiye'nin en büyük Japon Bahçesi olan Konya Japon Parkı, Konya ile Kyoto arasında kardeşlik ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla yaptırılmıştır. Ortada bir göl ve çevresinde yürüme yolu bulunmaktadır. Gölde de Japon balıkları mevcuttur ve göl üzerinden geçen taş ve ahşap köprülerden bu balıkları izleyebilme imkanı vardır. Japon mimarisine uygun olarak yapılan parkta göletler, peyzaj düzenlemeleri, taş ve ahşap köprüler, Japon bitkileri, bambu su oyunları dikkat çekerken; Japon kültürüne uygun ikramların yapıldığı kafeterya da büyük ilgi görmektedir (www.japonpark.com, 2018).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde, dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaktadır. Birleşmiş Milletler, kent nüfusunun 2030'a kadar %61 büyüyeceğini ve kentlerde yaşayan insan sayısının 5 milyar kişi artacağını tahmin etmektedir (World Tourism Organization, 2012). Kentlere çok fazla seyahat yapılmasının sebeplerinden birincisi; kentlerin ulaşım ve konaklama merkezleri olmalarıdır. İkincisi; kentler, yoğunluğun ve çeşitliliğin simgesidir. Bu özelliği ile kentler kırsal bölgelerden ayrılmaktadır. Üçüncüsü ise, kentler ekonomik ve siyasi gücün, organizasyonların, aktivitelerin, kültürün ve eğlencenin merkezleridir. Kentlere yönelik yapılan seyahat daha çok kültür ve eğlence amaçlı olmaktadır (Ashworth ve Page, 2011). Yapılan bu seyahatlerin artmasında turistik bir ürün olan temalı parklar önemli bir turistik aktivite merkezidir. Tema parkları, ülkenin tanıtımına katkı sağlayarak ekonomik ve sosyal çevre üzerinde çoğunlukla olumlu etki yaratmaktadır. Değişen turizm talepleri turizm sektöründe yeni turizm aktivitelerinin doğmasına sebep olmuş ve bu nedenle rekreatif faaliyetlere imkan sağlayan temalı park gibi yeni turistik ürünlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Türkiye'nin zengin doğal, kültürel ve tarihsel kaynaklara sahip olmasından dolayı temalı parkların kurulması için son derece güçlü iyi bir potansiyele sahiptir. Türkiye'nin bu güçlü potansiyelini turistik bir ürüne dönüştüren şehirlerden biri de Konya ilidir.

Konya'da rekreasyon alanlarına yapılan yatırımlar sayesinde destinasyonda temalı parkların sayısı da artmaktadır. Sahip olduğu değerleri rekreatif faaliyetlere imkan sağlayacak olan temalı parklar ile yaşatması ve turistik bir ürüne dönüştürmesi nedeni ile çalışma alanı olarak Konya ili seçilmiştir. Rekreasyon alanları olarak temalı parkları incelenen ve analiz edilen Konya'nın rekreasyon alanlarının aktif hale gelmesiyle birlikte kent turizminin daha fazla canlandığı görülmektedir. Konya ilinde; Tropikal Kelebek Bahçesi, 80 Binde Devr-i Âlem Parkı, Kalehan-Ecdad Parkı, Olimpiyat Parkı, Türk Yıldızları Parkı, Selçuklu Kanyon Parkı, Konya Bilim Merkezi ve Kyoto Japon Parkı olmak üzere 8 adet temalı park bulunmaktadır. Bu parkların her biri temasında sahip olunan doğal, kültürel ve tarihsel değerlerden bazı parçalar taşımaktadır. Tropikal Kelebek Bahçesi, 80 Binde Devr-i Âlem Parkı, Kalehan-Ecdad Parkı, Olimpiyat Parkı, Türk Yıldızları Parkı, Selçuklu Kanyon Parkı ve Kyoto Japon Parkı bir yandan ziyaretçiler için doğa ile baş başa kalma imkanı sağlarken bir kültürel zenginlik kazanmasına ve sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır. Konya Bilim Merkezi temalı parkı ise, katılımcılara sunulan kaynaklar aracılığıyla her yaşta katılımcıya bilimsel katkı sağlamaktadır.

Konya ilinde bulunan bu temalı parklar sayesinde bölgeye yeni turistik ürün kazandırılmış ve ziyaretçiler Konya'da daha fazla zaman geçirmekte ve daha tatmin edici turistik bir deneyim yaşamaktadır. Bu da şehrin turizm potansiyelinin artmasını sağlamaktadır. Ayrıca, rekreasyon

alanlarının kent turizmi potansiyeline katkıda bulunması da turizmin çarpan etkisi yaratması nedeniyle bölgeye katma değer sağlamaktadır. Temalı parklar, kent turizminde turistik ürün yelpazesinin genişlemesinde ve turistik faaliyetlerin çeşitlenmesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Özetle, ziyaretçiler daha iyi bir tatil deneyimi yaşarken, destinasyonda yaşayan çocuk, genç, yaşlı ve engelli bireylerin sosyo-kültürel refah düzeyi artacaktır.

Yapılan incelemeler sonucunda, rekreasyon alanlarında temalı parkların turistik bir ürüne dönüştürülmesi ve kent turizminin canlanmasına yönelik öneriler sunulmuştur;

- Bir tema parkının diğer turizm merkezlerinden ayırt edici özelliğe sahip olması gerekmektedir.
- Temalı parkların destinasyona ekonomik, çevresel ve sosyal açıdan olumlu katkı sağlaması için bu parkların planlanma sürecine tüm destinasyon paydaşlarını dahil ederek ortak akıl ile hareket edilmelidir.
- Temalı parklarda ziyaret sürelerinin uzatılması ve tekrar ziyaretlerin arttırılması için çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir.
- Temalı parkların kent turizmine daha fazla katkı sağlaması için ulusal ve uluslararası alanda tanıtımının yapılması gerekmektedir.
- Kent turizm aktivitelerine imkan sağlayan temalı parklar aynı zamanda destinasyonun sahip olduğu değerlerinin kuşak içinde tanıtılmasına ve kuşaklar arasına aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, bir tema parkını planlamak özel işbirliği gerektirmektedir. Tema parkı planlanmasında, tema parkının her özelliğinin; park yeri, ilgi çekici yerler, sergiler, tuvalet tesisleri, tur rehberliği, yemek hizmetleri ve hediyelik eşya gibi ziyaretçi taleplerini karşılayacak hizmetlerin planlanma süreci oldukça önem arz etmektedir. Çevreye duyarlı, planlaması doğru yapılmış, turistik tesislere yakın ve hizmet kalitesi yüksek tema parklarının yapılması kent turizmine büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Asadi, R. (2011). Strategies for Development of Iran Urban Tourism. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(9), 1933-1943.
- Ashworth, G. J. (1989). Urban tourism: An imbalance in attention. *Progress in tourism, recreation and hospitality management*, 1, 33-54.
- Ashworth, G., Page, S.J. (2011). Urban Tourism Research: Recent Progress and Current Paradoxes. *Tourism Management*, (32), 1-15.
- Avrupa Komisyonu (2000). *Towards quality urban tourism Integrated quality management (IQM) of urban tourist destinations*. Brussels, Enterprise Directorate General Tourism Unit.
- Azizi, A. (2011). Investigating the Aspects of Urban Tourism in Developing countries (With particular reference to Kohgoliyeh and Boyer Ahmad Province in Iran). *Journal of American Science*, 7(5).
- Cave, J. ve Jolliffe, L. (2012) Urban Tourism. *Tourism: The Key Concepts*. Robinson, P. (Ed.) London: Routledge. pp 268-270.
- Daskalopoulou, I., & Petrou, A. (2009). Urban tourism competitiveness: networks and the regional asset base. *Urban Studies*, 46(4), 779-801.
- Gök, A., B. ve Bingöl, B. (2017). History and Cultural Themed Parks, İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, 7.(12), 129-140.
- Güleç, S. (1989). Park Bahçe ve Peyzaj Mimarisi, KTÜ Orman Fakültesi Ders Tezsizleri Serisi, 29, Trabzon.
- Hall, M. ve Page, S. (1999). *The geography of tourism and recreation- environment, place and space*, Routledge, New York
- İçelliöğlü, C. Ş. (2014). Kent Turizmi Ve Marka Kentler: Turizm Potansiyeli Açısından İstanbul'un Swot Analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 37-55.
- İnce, S., ve Küçük, V. (2018). Tematik Park Kavramının Kayseri Harikalar Diyarı Örneğinde İrdelenmesi. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD)*, 3 (1), 18-33.
- Jansen-Verbeke, M. (1986). Inner-city tourism: Resources, tourists and promoters. *Annals of Tourism Research*, 13(1), 79-100.
- Karaşah, B. (2017). Kentsel ve Kırsal Rekreasyon Alanlarına Yönelik Kullanıcı Tercihlerinin Belirlenmesi 'Artvin Kenti Örneği', *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 58-69.
- Karahan F, Orhan T (2009). Çoruh Havzası Uzundere Vadisi'nin Kırsal Rekreasyon Planlaması Yönünden Suyu Dayalı Olanakları. *Kırsal Çevre Yıllığı*, 54-81.
- Koçyiğit, M., ve Yılmaz, M. (2014). Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Uygulamaları: Konya Örneği, *International Journal of Science Culture and Sport*, 2, 211-223.
- Küçüktopuzlu F(1987). Turizm ve Rekreasyon İlişkileri ve Konaklama İşletmelerine olan Etkileri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir*.
- Papoli Yazdi, M. H., & Saqai, M. (2006). *Tourism (nature and concepts)*. *Samt Publication., First Edition, Tehran, Iran*.
- Pearce, D. G. (2001). An integrative framework for urban tourism research. *Annals of tourism research*, 28(4), 926-946.

Raluca, D., C. ve Gina, S. (2008). Theme Park – The Main Concept Of Tourism Industry Development, <http://steconomice.uoradea.ro/anale/volume/2008/v2-economy-and-business-administration/113.pdf>

Rubin, J. (Edt.) (2017). TEA/AECOM 2017 Theme Index and Museum Index: The Global Attractions Attendance Report, Publisher: Themed Entertainment Association (TEA).

Saçcan M (1986). Rekreasyon ve Turizm. Cumhuriyet Yayınları, İzmir.

Sun, Lou-Hon and Uysal, Muzaffer (1994) "The Role of Theme Parks in Tourism," Hospitality Review: Vol. 12: Iss. 1, Article 8. Available at: <http://digitalcommons.fiu.edu/hospitalityreview/vol12/iss1/8>

Tacoli, C. (1998). Rural-urban interactions: a guide to the literature. *Environment and urbanization*, 10(1), 147-166.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). Türkiye Turizm Stratejisi 2023- Eylem Planı 2007-2013. Ankara.

Tezcan M (1994). Boş Zamanları Değerlendirme Sosyolojisi, Erek Ofset, Ankara.

Timothy, D. J., & Kim, S. (2015). "Understanding the tourism relationships between South Korea and China: a review of influential factors." *Current Issues in Tourism* 18(5): 413-432.

Tuna, M. (2018). Temalı Parklar ve Çocuk Dostu Turizm, Sivas İnterdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi, 1.

Zeinizadeh, H. (2016). *Urban tourism in Tabriz, Iran: An analysis of the domestic tourism market/Habib Zeinizadeh* (Doctoral dissertation, University of Malaya).

Zhang, Y., Lib, Y., ve Su, Q. (2017). Does spatial layout matter to theme park tourism carrying capacity?, *Tourism Management*, 61, 82-95.

World Tourism Organization. (2012). *Global Report on City Tourism*, 6, Madrid.

İnternet Kaynakları

Kalehan Ecdad Bahçesi, <http://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php?haberID=5896i>, Erişim Tarihi; 17.12.2018.

Konya Tropikal Kelebek Bahçesi, <http://www.selcuklu.bel.tr/ilcemiz/detay/288/konya-tropikal-kelebek-bahcesi.htm>, Erişim Tarihi; 17.12.2018.

Kyoto Japon Parkı, <http://www.japonpark.com/>, Erişim Tarihi; 06.11.2018.

Konya Bilim Merkezi, <https://www.kbm.org.tr/>, Erişim Tarihi; 06.11.2018.